

Wypowiedzi Zespołu Ekspertów Konferencji Episkopatu Polski ds. Bioetycznych – argumentacja i recepcja. Studium teologicznomoralne.

Streszczenie

Rozprawa pt. *Wypowiedzi Zespołu Ekspertów Konferencji Episkopatu Polski ds. Bioetycznych – argumentacja i recepcja. Studium teologicznomoralne* przedstawia udział Kościoła katolickiego w Polsce w bieżącej debacie bioetycznej. W tym celu w 2008 roku Konferencja Episkopatu Polski powołała Zespół Ekspertów ds. Bioetycznych. Jego zadaniem jest monitorowanie procesów legislacyjnych i wyrażanie opinii Kościoła na tematy bioetyczne. Autor rozprawy przedstawia wszystkie wypowiedzi Zespołu, które ukazały się w latach 2008-2025. Analizuje je pod kątem zawartej w nich argumentacji oraz omawia reakcje na te dokumenty, które pojawiały się w środkach społecznego przekazu. Wykazuje, że eksperci przyjęli uniwersalną, personalistyczną perspektywę refleksji etycznej, której fundamentem jest godność osoby ludzkiej i jej przyrodzone prawo do życia od poczęcia do naturalnej śmierci. W wypowiedziach sięgali oni po argumenty naukowe z dziedziny biologii, medycyny i prawa. Dzięki temu ich wskazania i oceny etyczne mają charakter uniwersalny.

Autor przedstawia także charakter medialnych doniesień i reakcji na poszczególne wypowiedzi Zespołu. Zależał on od ideowego nurtu konkretnego medium. Najczęściej linia podziału przebiegała pomiędzy mediami katolickim i konserwatywnymi, które prezentują opcję *pro life*, a mediami liberalnymi i lewicowymi wspierającymi poglądy *pro choice*. Gdy wypowiedzi dotyczyły kwestii ściśle medycznych reakcje mediów specjalistycznych miały zwykle charakter wyważony i koncentrowały się raczej na ocenie wskazań Zespołu pod kątem ich praktycznej przydatności w służbie zdrowia. Nie formułowano w nich jakichś zarzutów natury merytorycznej, co potwierdza profesjonalizm Zespołu Ekspertów ds. Bioetycznych.

Rozprawa została podzielona na cztery rozdziały. W rozdziale pierwszym została podkreślona potrzeba troski o formowanie sumień w obliczu kwestii bioetycznych. Punktem wyjścia są uwagi na temat konieczności takich działań. Mówi o tym nauczanie Kościoła katolickiego oraz tradycyjna teologia moralna. Następnie w świetle dokumentu *O wyzwaniach bioetycznych, przed którymi stoi współczesny człowiek* omówione zostały podstawowe wyznaczniki działań formacyjnych. Na tym fundamencie w świetle kilku wypowiedzi Zespołu zostało przedstawione prawo do sprzeciwu sumienia w medycynie i biotechnologii.

Rozdział drugi przedstawia dokumenty Zespołu, które dotyczyły początku życia ludzkiego. Najpierw autor przedstawia kwestie szczegółowe dotyczące sztucznego zapłodnienia *in vitro*. Następnie ocenę etyczną stosowania tzw. antykoncepcji awaryjnej nazywanej pigułkami „dzień po”. Omówia także problem dostępu do aborcji na podstawie przesłanki o charakterze psychiatrycznym. Na koniec ukazuje potrzebę prawnej ochrony ludzkiego genomu, etyczną ocenę wytwarzania organizmów ludzko-zwierzęcych oraz ocenę projektu tworzenia „sztucznych macic”.

W rozdziale trzecim omawiane są wypowiedzi na temat troski o zdrowie i życie. W czasie pandemii Covid-19 dotyczyły one dystrybucji środków ratunkowych. Zawierały ogólne wskazania dotyczące szczepionek przeciwko Sars-CoV-2, a także zastrzeżenia dotyczące korzystania z konkretnych szczepionek ze względu na nieetyczne aspekty ich produkcji. Na koniec została ukazana wypowiedź Zespołu w kwestii tranzycji płci, która jest przedmiotem ożywionego sporu także w polskiej przestrzeni publicznej.

Ostatni rozdział rozprawy został poświęcony problemom kończącego się życia ludzkiego. Najpierw autor przedstawia stanowisko Zespołu na temat terapii daremnej. Następnie omawia etyczną stronę wentylacji płuc w rdzeniowym zaniku mięśni typu 1. Na koniec wypowiedź Zespołu w sprawie Alfiego Evansa, chłopca którego w majestacie prawa pozbawiono dostępu do terapii ratującej jego życie.

W zakończeniu rozprawy autor podkreśla znaczenie wypowiedzi Zespołu Ekspertów ds. Bioetycznych, potrzebę ich szerszego udostępnienia oraz możliwość wykorzystania w formacji moralnej dotyczącej zagadnień bioetycznych.

Słowa kluczowe: bioetyka, godność osoby ludzkiej, prawo do życia, Zespół Ekspertów Konferencji Episkopatu Polski ds. Bioetycznych

Summary

The dissertation, entitled “Statements of the Team of Experts of the Polish Bishops’ Conference for Bioethics – Argumentation and Reception. Moral theological study” examines the participation of the Catholic Church in Poland in the current bioethical debate. For this purpose, in 2008, The Polish Bishops’ Conference established a Team of Experts for Bioethics. Its task is to monitor legislative processes and express the Church’s views on bioethical issues. The author of the dissertation presents all the statements of the Team published between 2008 and 2025. He analyzing them in terms of their arguments and discussing the reactions to these documents that appeared in the media. He demonstrates that the experts adopted a universal, personalistic perspective on ethical reflection, which is founded on the dignity of the human person and their inherent right to life from conception to natural death. In their statements, they drew on scientific arguments from the fields of biology, medicine, and law. This ensures that their ethical recommendations and assessments are universal in nature.

The author also outlines the nature of media reports and reactions to the Team’s individual statements. This depended on the ideological orientation of the specific media outlet. The most common dividing line was between Catholic and conservative media, which present a pro-life option, and liberal and left-wing media, which support pro-choice views. When statements concern strictly medical issues, the reactions of specialized media were usually balanced and focused on assessing the Team’s recommendations in terms of their practical usefulness in healthcare. They do not contain any allegations of a substantive nature, which confirms the professionalism of the Expert Team on Bioethics

The second chapter examines the Team’s documents regarding the beginning of human life. First, the author addresses specific issues related to in vitro fertilization. Next, he evaluates the ethical implications of emergency contraception, commonly known as the “morning-after pill.” The text also explores the controversy surrounding access to abortion on psychiatric grounds. Finally, the author highlights the need for legal protection of the human genome and provides an ethical assessment of both the creation of human-animal organisms and the development of “artificial wombs.”

The third chapter discusses statements regarding health and life. During the Covid-19 pandemic, these statements concerned the distribution of emergency supplies. They included

general recommendations regarding SARS-CoV-2 vaccines, as well as reservations about the use of specific vaccines due to unethical aspects of their production. Finally, the Team's statement on the issue of gender transition, a topic of heated debate in Polish public life, is presented.

The final chapter of the dissertation is devoted to the problems of ending human life. First, the author presents the Team's statement on futile therapy. Next, he discusses the ethical aspects of lung ventilation in spinal muscular atrophy type 1. Finally, the Team's statement on the case of Alfie Evans, a boy who was legally denied access to life-saving therapy – is examined.

At the end of the dissertation, the author emphasizes the importance of the statements issued by the Expert Team for Bioethics, the need to make them more widely available and the possibility of using them in moral formation on bioethical issues.

Keywords: bioethics, dignity of human person, right to life, Team of Experts of the Polish Bishops' Conference for Bioethics